

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИВАТНА УСТАНОВА
«ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ
ІНСТИТУТ «БЕЙТ-ХАНА»

Кафедра природничо-наукової підготовки

ОСНОВИ ПАТОПСИХОЛОГІЇ

РОБОЧА ПРОГРАМА навчальної дисципліни

підготовки

бакалаврів

(назва рівня вищої освіти)

галузі знань

05 Соціальні та поведінкові науки

(шифр і назва галузі знань)

Спеціальності

053 Психологія

(код і найменування спеціальності)

2024 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи патопсихології» спеціальності 053 Психологія освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів для здобувачів вищої освіти III курсу.

Розробник: Первий Віктор Станіславович, викладач, доктор медичних наук

Протокол від «22» січня 2024 року № 4

Зав. кафедри к. пед. н. А. О. Теплицька
(підпис) (прізвище та ініціали)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми «23» січня 2024 року

Гарант освітньої програми кан. псих. н. М. М. Ярошко
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Робоча програма перевірена навчально-методичним відділом «24» січня 2024 року

Завідувач навчально-методичного відділу І. В. Зеркаль
(підпис) (прізвище та ініціали)

2. Опис навчальної дисципліни

3. Найменування показників	Характеристика дисциплін за формами навчання	
	Денна	Заочна
Статус дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова	обов'язкова
Мова викладання	українська	українська
Передумови вивчення навчальної дисципліни (які дисципліни мають передувати вивченню)	ОДФ 2. 02 Загальна психологія з практикумом ОДФ 2. 06 Експериментальна психологія ОДФ 2. 07 Вікова психологія ОДФ 2. 11 Психодіагностика	ОДФ 2. 02 Загальна психологія з практикумом ОДФ 2. 06 Експериментальна психологія ОДФ 2. 07 Вікова психологія ОДФ 2. 11 Психодіагностика
Курс	III	III
Семестр	5	-
Триместр	-	9
Загальний обсяг годин / кредитів	120/4	120/4
Кількість змістовних модулів	2	2
Годин на аудиторне вивчення	45	14
Годин на самостійне вивчення	75	106
Форма підсумкового контролю	іспит	іспит

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни

- розширення теоретичних уявлень про механізми виникнення, функціонування та розвитку патологічних станів психіки;
- формування навичок застосування методів патопсихологічного дослідження, проведення патопсихологічного експерименту, складання патопсихологічного висновку, диференціації психологічних феноменів та психопатологічних синдромів;
- розширення наукових уявлень про принципи та основні напрями патопсихологічних досліджень.

Завдання вивчення дисципліни:

- вивчення особливостей виникнення та протікання відхилень у психічному розвитку людини.
- оволодіння навичками планування патопсихологічного дослідження, обробки й інтерпретації результатів;

- ознайомлення з формами та механізмами порушень окремих психічних процесів, свідомості та самосвідомості;
- розробка заходів з психотерапії з урахуванням особливостей реабілітації особистості

Після опрацювання курсу студенти повинні

Знати:

- методологічні основи патопсихології;
- принципи побудови патопсихологічного дослідження;
- психологічну характеристику окремих видів порушеної свідомості;
- психологічні механізми порушення сприйняття;
- психологічні механізми порушення пам'яті;
- психологічні механізми розладів мислення;
- особливості порушення розумової працездатності;
- аномалії особистісної сфери;
- патопсихологічну семіотику,

Вміти:

- проводити патопсихологічне дослідження з урахуванням нозологічної і вікової специфіки, а
- також у зв'язку з задачами медико-психологічної експертизи;
- вибирати адекватний методичний апарат і здійснювати кількісний і якісний аналіз результатів дослідження в зв'язку з різноманітним цілями:
- проводити патопсихологічне дослідження порушення свідомості;
- проводити патопсихологічне дослідження уваги і сенсомоторних реакцій;
- проводити дослідження розладів пам'яті;
- проводити патопсихологічне дослідження рівня і перебігу розумових процесів;
- проводити патопсихологічне дослідження індивідуальних особливостей, аномалій характеру й акцентуацій, індивідуально-психологічних властивостей особистості;
- користуватися основними інтерпретаційними схемами і підходами, адекватно подавати
- наявні дані в патопсихологічному висновку.

Компетентності та заплановані результати навчання

Інтегральна компетентність ІК

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії,

ЗК9. Здатність працювати в команді.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності СК

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема в контексті організації раннього втручання).

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій та психологічні прилади для вирішування професійних

завдань з психодіагностики та психокорекції психоемоційних станів, узгодженості психічних процесів та регуляції поведінки.

СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову, в т. ч. особам, які отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК 13. Здатність до планування та здійснення роботи з охорони психічного здоров'я, здійснення психосоціальної підтримки громадян в умовах війни та постконфліктний період.

СК 14. Здатність до здійснення психосоціальної підтримки у дистанційні формі, у важкодоступних місцях в умовах воєнного стану.

Програмні результати навчання

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги

ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПР 9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання).

ПР 11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій (в т. ч. у роботі з особами, що отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).

ПР21. Вміти добирати і використовувати стандартизований діагностичний інструментарій, протоколи реагування, методики та втручання для подолання тривоги, стресу, зниження інтелектуальних здібностей та концентрації уваги, панічних атак громадян в умовах війни та постконфліктний період.

ПР22. Вміти добирати та застосовувати інструменти віддаленої роботи в умовах війни та постконфліктний період.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи патопсихології.

Тема 1. Патопсихологія як наука. Предмет та завдання курсу Предмет та завдання патопсихології. Структура патопсихології. Патопсихологія та психопатологія: співвідношення понять. Психічне захворювання: поняття, причини та рівні. Історія розвитку патопсихології. Вплив психіатричних концепцій на становлення патопсихології (В.М. Бехтерев, Е. Блейлер, С.С. Корсаков, Е. Крепелін, П.Ковалевський, А.Е.Личко, Б.Д.Карвасарський, С.Я.Рубінштейн В.М.Блейхер, та ін.). Внесок Б.В. Зейгарник до патопсихології: розробка теоретичних основ, методології дослідження, психологічної феноменології психічних порушень.

Література[8, 10, 11]

Тема 2. Методи дослідження в патопсихології. Особливості застосування та класифікація методів дослідження. Значення патопсихологічних досліджень для теоретичних питань психіатрії і методологічних питань психології. Спостереження. Бесіда: інтерв'ю, збір і аналіз анамнезу. Приладові психофізіологічні і апаратурні методики. Тести, опитувальники. Проективні методи в патопсихології.

Література[8- 10, 11]

Тема 3. Принципи в методи побудови патопсихологічного дослідження Специфіка патопсихологічного експерименту. Принципи побудови патопсихологічного

експерименту. Основні вимоги до змісту та проведення патопсихологічного дослідження. Основні принципи аналізу і інтерпретації даних. Навчальний експеримент. Технологія проведення, цілі і задачі, організація та етапи проведення. Рекомендації до складання висновку патопсихологічного дослідження.

Література[8, 10, 11]

Змістовий модуль 2. Основні види порушень психіки та особистості

Тема 4. Порушення відчуття та сприймання. Патопсихологія відчуття. Класифікація порушень (гіперестезії, сенестопатії, синестезії). Основні критерії їх диференціації. Чинники, що впливають на виникнення цих порушень. Психологія і патопсихологія сприймання. Властивості і фази сприйняття. Необхідні умови розвитку сприйняття. Види патопсихологічних розладів при порушеннях сприймання та їхнє патопсихологічне обґрунтування.

Література[8, 10, 11]

Тема 5. Патопсихологія уваги. Психологія і патопсихологія уваги. Основні властивості уваги. Види уваги. Порушення об'єму, спрямованості уваги, надмірна тугорухливість, виснажуваність уваги. Основні методи дослідження порушень уваги, відчуття, сприйняття, працездатності. Методи дослідження розладів уваги.

Література[8, 10, 11]

Тема 6. Порушення пам'яті. Психологія пам'яті. Види пам'яті, їхня класифікація. Обсяг пам'яті. Механізми запам'ятовування. Патопсихологія пам'яті. Кількісні і якісні порушення пам'яті. Психологічний аспект порушень пам'яті: безпосередньої пам'яті, динаміки мнестичної діяльності, опосередкованої пам'яті, мотиваційного компоненту пам'яті. Особливості порушення пам'яті при психічних захворюваннях органічного генезу.

Література[8, 10, 11]

Тема 7. Патопсихологія мислення. Психологія мислення. Теорії мислення. Основні операції мислення. Мислення та інтелект. Розвиток мислення в онтогенезі і його види. Клінічна і психологічна феноменологія порушень мислення, основні критерії їх диференціації. Сучасні психологічні концепції про механізми порушень мислення. Порушення операційного аспекту мислення. Порушення особистісного компоненту мислення. Порушення динаміки діяльності мислення. Характеристика патопсихологічної структури порушень мислення при психічних захворюваннях (шизофренії, епілепсії, енцефаліті, деменції).

Література[8, 10, 11]

Тема 8. Психологія і патопсихологія мовлення. Мова як матеріальне вираження мислення. Види мовлення. Розлади мовлення (афазії, дизартрії, мутизм). Порушення фонетичного (голосоутворюючого) оформлення вимовної сторони мовлення. Структурно-семантичне системне порушення мови. Основні методи дослідження порушень пам'яті, мислення, мовлення.

Література[8, 10, 11]

Тема 9. Порушення особистості. Проблема співвідношення клінічної і психологічної феноменології особистісних розладів при психічних захворюваннях. Патопсихологічні прояви порушень особистості. Патопсихологічний підхід до вивчення особистісних порушень: методологічні передумови і основні принципи аналізу. Порушення структури ієрархії мотивів. Формування патологічних потреб і мотивів. Порушення смислоутворення. Порушення саморегуляції і опосередкування. Порушення критичності і спонтанності поведінки. Порушення формування характерологічних особливостей особистості. Основні методичні прийоми дослідження порушень особистості в патопсихології.

Література[8, 10, 11]

Тема 10. Порушення свідомості та самосвідомості. Поняття свідомості у філософії, психології і психіатрії. Поняття «ясної» та «потьмареної» свідомості. «Змінені» стани свідомості. Психологічна характеристика окремих видів порушення свідомості. Порушення самосвідомості: уявлення про структуру цих порушень, їхнє місце в загальній картині порушень психічної діяльності. Проблема несвідомого в патопсихології. Роль свідомості і несвідомого в симптомогенезі. Неврози, реактивні стани, психосоматози – прояви несвідомих форм мотиваційної та емоційної сфери психічного життя людини. Методичні можливості вивчення порушень свідомості і самосвідомості.

Література[8, 10, 11]

Тема 11. Афективні розлади. Порушення емоційної сфери. Тривожні розлади. Фобічні розлади. Розлади настрою. Емоційні синдроми. Маніакальний, депресивний та апатичний синдроми. Воля та її порушення. Зниження вольової активності. Порушення потягів. Імпульсивні потяги.

Література[8, 10, 11]

Тема 12. Межові розлади. Психосоматичні розлади. Дифференціальна діагностика, терапія. Невротичні розлади. Органні неврози. Психогенні розлади. Нозогенії (нозогенні реакції). Особистісні розлади. Соматогенії.

Література[8, 10, 11]

Тема 13. Вікові аспекти патопсихології. Вивчення дітей першого року життя. період новонародженості, віку немовляти та раннього дитинства. Прояви вродженої невропатії, аутичних розладів, гіпердинамічні розлади. Типові психологічні порушення дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Розлади настрою. Психологічні особливості та психосоматичні розлади у підлітків та в ранній юності. Акцентуації характеру. Психологічні особливості та психічні розлади в осіб зрілого, похилого та старечого віку. Культуральні синдроми. Психологія сімейних відносин. Саногенне та патогенне мислення

Література [1, 2, 5,8, 10, 11]

Тема 14.Сучасні підходи до надання психолого-психіатричної допомоги. Мета і завдання спеціальних навчальних закладів для осіб з відхиленнями в психофізичному розвитку та поведінці. Відкриті спеціальні навчальні заклади для дітей з відхиленнями в розвитку. Закриті спеціальні навчальні заклади для неповнолітніх з відхиленнями в поведінці. Проблеми та перспективи організації спеціальних форм навчання й виховання дітей з відхиленнями в розвитку й поведінці.

Література [8, 10, 11]

Тема 15. Патопсихологічні особливості у осіб, які повернулися з районів бойових дій.

Емоційно-когнітивна деформація, яка детермінована бойовими подіями. Зниження порогу фрустраційної толерантності – головний предиктор парадоксальних форм поведінки. Сімейна дизгармонія як наслідок синдрому виснаження боєм.

Література [7, 12, 13, 14, 15, 16, 17]

Тема 16. Гіперакустичні феномени у комбатантів.

Патопсихологічні особливості у осіб, які повернулися з районів бойових дій.

Література [7, 12, 13, 14, 15, 16, 17]

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма						Заочна форма						
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі					
		о	л	п	лаб	с		сп	л	п	лаб	С	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи патопсихології.													
Тема 1. Патопсихологія як наука. Предмет та завдання курсу	7	1			2	4	10	2				4	У

Тема 2. Методи дослідження в патопсихології	2					2	4					4	У, ПК
Тема 3. Принципи в методи побудови патопсихологічного дослідження	2		2				2		2				У, ПК
Разом – зм. модуль 1	11	1	2		2	6	16	2	2			12	
Змістовий модуль 2. Основні види порушень психіки та особистості .													
Тема 4. Порушення відчуття та сприймання	12	2	4			6	10	2				8	У, ПК
Тема 5. Патопсихологія уваги.	4	2				2	6	2				4	У, ПК
Тема 6. Порушення пам'яті.	8	2	2			4	6					6	У, ПК
Тема 7. Патопсихологія мислення.	14	2	2		2	8	14					14	У, ПК
Тема 8. Психологія і патопсихологія мовлення.	4	2				2	4					4	У, ПК
Тема 9. Порушення особистості.	18	2	4			12	16	2				14	У, ПК
Тема 10. Порушення свідомості та самосвідомості	4					4	6					6	У, ПК
Тема 11. Афективні розлади.	16	2				14	16	2				14	У, ПК
Тема 12. Межові розлади.	4	2				2		4				4	К
Тема 13. Вікові аспекти патопсихології	19	2	6			11	12					12	У, ПК
Тема 14. Сучасні підходи до надання психолого-психіатричної допомоги	2				2		2				2		К
Тема 15. Патопсихологічні особливості у осіб, які повернулися з районів бойових дій.	2					2	2					2	
Тема 16. Гіперакустичні феномени у комбатантів.	2					2	2					2	
Разом – зм. модуль 2	109	18	18		4	69		8			2	94	
Усього годин	120	19	20		6	75	120	10	2		2	106	

4. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		Максим. кіл-ть балів
		денна	заочна	
1	Патопсихологія як наука. Предмет та завдання курсу	1	2	
2	Порушення відчуття та сприймання	2	2	
3	Патопсихологія уваги.	2	2	
4	Порушення пам'яті.	2		
5	Патопсихологія мислення.	2		
6	Психологія і патопсихологія мовлення.	2		

	Порушення особистості.	2	2	
7	Афективні розлади.	2	2	
8	Межові розлади.	2		
9	Вікові аспекти патопсихології	2		
Разом		19	10	

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		Максим. кіл-ть балів
		денна	заочна	
1	Вплив психіатричних концепцій на становлення патопсихології (В.М. Бехтерев, Е. Блейлер, С. С. Корсаков, Е. Крепелін, П. Ковалевський, А. Е.Личко, Б. Д.Карвасарський, С. Я. Рубінштейн В.М.Блейхер, Б.В. Зейгарник	2		5
2	Сучасні психологічні концепції про механізми порушень мислення.	2		5
3	Сучасні підходи до надання психолого-психіатричної допомоги	2	2	5
Разом		6	2	15

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		Максим. кіл-ть балів
		денна	заочна	
1	Принципи в методи побудови патопсихологічного дослідження	2	2	2
2	Психологія і патопсихологія сприймання.	2		2
3	Патопсихологія відчуття.	2		2
4	Особливості порушення пам'яті при психічних захворюваннях органічного генезу.	2		2
5	Характеристика патопсихологічної структури порушень мислення при психічних захворюваннях (шизофренії, епілепсії, енцефаліті, деменції).	3		2
6	Патопсихологічний підхід до вивчення особистісних порушень	2		2
7	Порушення формування характерологічних особливостей особистості.	2		2
8	Типові психологічні порушення дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.	4		2
9	Психологічні особливості та психосоматичні розлади у підлітків та в ранній юності.	2		2
10	Психологічні особливості та психічні розлади в осіб зрілого, похилого та старечого віку.	6		2
Разом		20	2	20

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		Максим. кіл-ть балів
		денна	заочна	
1	Патопсихологія як наука. Предмет та завдання курсу	2	4	
2	Вплив психіатричних концепцій на становлення патопсихології (В. М. Бехтерев, Е. Блейлер, С. С. Корсаков, Е. Крепелін,	2	4	

	П. Ковалевський, А. Е.Личко, Б. Д.Карвасарський, С. Я. Рубінштейн В. М.Блейхер, Б. В. Зейгарник			
3	Методи дослідження в патопсихології	2	4	1
4	Порушення відчуття та сприймання	2	4	1
5	Психологія і патопсихологія сприймання.	2	2	
6	Патопсихологія відчуття.	2	2	1
	Патопсихологія уваги.	3	4	1
7	Порушення пам'яті.	2	4	1
8	Особливості порушення пам'яті при психічних захворюваннях органічного генезу.	2	2	
9	Патопсихологія мислення.	2	4	1
10	Сучасні психологічні концепції про механізми порушень мислення.	2	2	
11	Порушення особистісного компоненту мислення.	2	4	
12	Характеристика патопсихологічної структури порушень мислення при психічних захворюваннях (шизофренії, епілепсії, енцефаліті, деменції).	2	4	1
13	Психологія і патопсихологія мовлення.	2	4	1
14	Порушення особистості.	2	4	1
15	Патопсихологічний підхід до вивчення особистісних порушень	2	2	
16	Формування патологічних потреб і мотивів.	2	2	
17	Порушення саморегуляції і опосередкування.	2	4	
18	Порушення критичності і спонтанності поведінки.	2	4	1
19	Порушення формування характерологічних особливостей особистості.	2	2	1
20	Порушення свідомості та самосвідомості	2	4	
21	Неврози, реактивні стани, психосоматози	2	2	
22	Афективні розлади.	2	4	1
23	Тривожні розлади.	2	2	1
24	Фобічні розлади.	2	2	1
25	Розлади настрою.	2	2	
26	Емоційні синдроми.	2	2	1
27	Маніакальний, депресивний та апатичний синдроми.	2	4	
28	Воля та її порушення. Зниження волевої активності	2	2	
29	Межові розлади.	2	4	
30	Вікові аспекти патопсихології	2	4	
31	Вивчення дітей першого року життя. період новонародженості, віку немовляти та раннього дитинства.	2	2	
32	Типові психологічні порушення дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.	2	2	
33	Психологічні особливості та психосоматичні розлади у підлітків та в ранній юності.	2	2	
34	Психологічні особливості та психічні розлади в осіб зрілого, похилого та старечого віку.	2	2	
35	Патопсихологічні особливості у осіб, які повернулися з районів бойових дій.	2	2	
36	Гіперакустичні феномени у комбатантів.	2	2	
Разом		75	106	15

6. Теми лабораторних занять (не передбачаються)

7. Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Розвиток та становлення патопсихології в епоху Відродження.
2. Особливості організації та проведення патопсихологічного дослідження.
3. Емпіричні методи дослідження та особливості їх організації та проведення.
4. Тестові методики для проведення патопсихологічного експерименту
5. Кома як стан виключення свідомості особистості, її особливості.
6. Шизофренія як розлад особистості.
7. Ідіотія, олігофренія та дебільність як розлади особистості
8. Порухення сприймання часу.
9. Амнезія та її види.
10. Парамнезії та їх прояви.
11. Нав'язливі ідеї їх прояви.
12. Маячні ідеї їх особливості прояву
13. Збочення інстинктів як розлад вольової сфери особистості.
14. Підвищення виснажливості як прояв розладу уваги.
15. Недорозвиток інтелекту та його особливості.
16. Тимчасова втрата інтелекту, його прояв.
17. Причини порушень психіки у новонароджених.
18. Порухення психіки підлітків та їх психокорекція
19. Психологічні заходи корекції патопсихологічних проявів у юнацькому віці.
20. Методи корекції порушень психіки у дорослому віці.
21. Корекція порушень психіки у старості

8. Методи навчання

Словесні: лекція, дискусія.

Наочні: демонстрація терапевтичних технік, розгляд наочних таблиць.

Практичні: самостійна робота в парах.

Проблемні: аналіз проблемних ситуацій.

Інтерактивні: лекції-презентації, групові тренінгові заняття.

Методи навчання відповідно до програмних результатів:

ПРН 1 – лекція, навчальна дискусія; проблемне навчання, робота в малих групах, «займи позицію».

ПРН 2 - лекція, навчальна дискусія, інструктаж; індивідуальні роботи, «мозковий штурм», «метод Прес», «займи позицію», «навчаючись-учусь»; презентація;

ПРН 5 – проблемне навчання, робота в малих групах; індивідуальні роботи, метод проєктів; «коло ідей», «мозковий штурм», «метод Прес», «займи позицію»;

ПРН 6 – індивідуальні роботи, метод проєктів; «коло ідей», «мозковий штурм», «метод Прес», «займи позицію», рольова гра, імітація, «ток-шоу, дерево рішень, асоціативний кущ»;

ПРН 7 – моделювання; «коло ідей», дискусія; проблемний виклад матеріалу; дослідницький; «коло ідей», «акваріум», «мозковий штурм», «метод Прес», «займи позицію», «навчаючись-учусь», «мікрофон», рольова гра, імітація, «ажурна пилка», «ток-шоу».

ПРН 9 – лекція, навчальна дискусія; проблемне навчання, робота в малих групах, «займи позицію»;

ПРН 11 – проблемне навчання, робота в малих групах; індивідуальні роботи, метод проектів; «коло ідей», «мозковий штурм», «метод Прес», «займи позицію»;

ПРН 21 – індивідуальні роботи, метод проектів; «коло ідей», «мозковий штурм», «метод Прес», «займи позицію», рольова гра, імітація, «ток-шоу, дерево рішень, асоціативний кущ»;

ПРН 22 - навчальна дискусія; проблемне навчання, робота в малих групах, «займи позицію».

9. Методи контролю

Практична контрольна перевірка;

Тестовий метод;

Підсумковий (письмова контрольна робота), екзамен.

Питання до екзамену

1. Проаналізуйте співвідношення понять „патопсихологія” та „психопатологія”.
2. Розкрийте історичний розвиток патопсихології як науки.
3. Назвіть завдання патопсихології.
4. Розкрийте сутність поняття патопсихологічного синдрому.
5. Проаналізуйте рівні психічного здоров'я особистості.
6. Назвіть критерії оцінки психічного здоров'я.
7. Проаналізуйте методи та основні принципи побудови патопсихологічного дослідження.
8. Розкрийте сутність патопсихологічного експерименту.
9. Проаналізуйте спілкування патопсихолога з пацієнтом під час дослідження, ставлення пацієнта до експериментатора.
10. Розкрийте сутність спостереження за поведінкою пацієнта під час дослідження.
11. Назвіть та розкрийте види порушення свідомості.
12. Проаналізуйте форми виключення свідомості.
13. Розкрийте сутність форм потьмарення свідомості.
14. Назвіть та розкрийте розлади самосвідомості.
15. Розкрийте сутність дослідження свідомості особистості.
16. Проаналізуйте порушення уваги.
17. Розкрийте сутність методів дослідження уваги.
18. Назвіть розлади відчуттів та сприймання.
19. Розкрийте сутність поняття «галюцинації»: причини виникнення, класифікація.
20. Проаналізуйте методи дослідження відчуттів, сприймання та уявлень.
21. Дайте загальну характеристику розладів пам'яті.
22. Розкрийте сутність дослідження пам'яті.
23. Дайте характеристику розладів мислення.
24. Проаналізуйте формальні розлади мислення.

25. Розкрийте продуктивні розлади мислення.
26. Проаналізуйте сутність маячних ідей: види, основні властивості.
27. Назвіть методи дослідження мислення.
28. Проаналізуйте розлади емоцій та почуттів.
29. Розкрийте сутність дослідження емоцій та почуттів.
30. Назвіть розлади волі.
31. Дайте загальну характеристику психогеній, природа їх виникнення.
32. Розкрийте сутність поняття неврозу, причини виникнення, основні форми неврозів.
33. Проаналізуйте причини розвитку неврастенії, її сутність та основні прояви. 34. Розкрийте сутність істеричного неврозу: особливості перебігу.
35. Розкрийте сутність неврозу нав'язливих станів, його основні прояви.
36. Дайте характеристику розладів мови.
37. Проаналізуйте причини і розвиток ендогенних психічних захворювань. 38. Розкрийте сутність шизофренії: характеристика основних симптомів та особливості перебігу.
39. Проаналізуйте зміни особистості та розлади психічних функцій при шизофренії.
40. Розкрийте сутність маніакально-депресивного психозу: фази, особливості перебігу.
41. Розкрийте сутність епілепсії: клінічні симптоми, особливості перебігу. 42. Проаналізуйте особливості прояву реактивних психозів: їх види та причини виникнення.
43. Розкрийте поняття патологічних характерів (психопатії).
44. Назвіть та розкрийте типи психопатій (за П. Б. Ганнушкіним).
45. Проаналізуйте різновиди розладів особистості.
46. Розкрийте предмет та основні завдання дитячої патопсихології.
47. Проаналізуйте психологічне дослідження порушень психічної діяльності дитини молодшого та середнього шкільного віку.
48. Розкрийте особливості патопсихологічного обстеження дітей та підлітків. 49. Проаналізуйте роль даних про порушення розвитку дитини в оптимізації навчально-виховного процесу.
50. Проаналізуйте особливості патопсихологічного обстеження дітей дошкільного віку.
51. Назвіть методи дослідження уваги, сенсомоторної сфери та наочно-дійового мислення у дошкільнят.
52. Розкрийте особливості дослідження психічних процесів у дітей шкільного віку.
53. Проаналізуйте особливості дослідження процесів мислення та рівня інтелекту у дітей.
54. Охарактеризуйте нейропсихологічні методики дослідження.
55. Розкрийте загальні вікові закономірності психічних захворювань у дітей та підлітків.
56. Проаналізуйте структуру первинного і вторинного дефектів.
57. Назвіть та розкрийте сензитивний період формування психічних функцій та особливості порушень цих функцій.
58. Розкрийте сутність тимчасового і стійкого регресу, розпаду психічних функцій.
59. Проаналізуйте невротичні реакції і неврози у дітей.
60. Охарактеризуйте тики: прояв, причини виникнення.

61. Розкрийте сутність психопатії у дітей.
 62. Проаналізуйте особливості епілепсії у дітей.
 63. Розкрийте сутність аутизму: причини виникнення, основні прояви. 64. Проаналізуйте специфіку виявлення аутизму у дітей та проведення корекційної роботи.
 65. Розкрийте сутність акцентуацій характеру. Типи підліткових акцентуацій. 66. Проаналізуйте особливості роботи з батьками аутичної дитини.
 67. Розкрийте сутність явища затримки психічного розвитку.
 68. Назвіть типи затримки психічного розвитку.
 69. Проаналізуйте прояви розумової відсталості, причини її виникнення.
 70. Назвіть та розкрийте форми олігофренії, їх сутність.

14. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання																екзамен	Сума	
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2													Інд.	40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	10		
2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	3	2			
Самостійна робота студентів																		
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D		
60-63	E	задовільно	
0-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
	F*	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Рекомендована література

Основна:

- Аршава, І. Ф., Черненко, М. І. Нервові й психічні хвороби. - Дніпропетровськ : Вид-во ДНУ, 2009. 336 с.
- Аршава І. Ф., Корнієнко В. В. Основні початкові прояви психоемоційних розладів у дітей та підлітків. Дніпропетровськ : РВВ ДНУ, 2012. 62 с.

2. Аршава І. Ф., Назаренко О. О. Психологія важковиховуваних дітей. – Посібн. – Дніпро : РВВ ДНУ, 2007. 56 с.
3. Аршава І. Ф., Філіпчева Г.О. Тлумачний словник-довідник із медичної психології. Дніпропетровськ : РВВ ДНУ, 2009. 80 с.
5. Аршава І. Ф., Корнієнко В. В. Дитяча патопсихологія. Дніпропетровськ : РВВ ДНУ 2006, 54 с.
6. Аршава І. Ф., Корнієнко В. В., Г.О. Філіпчева. Практикум із клінічної психології : навчальний посібник. – Дніпропетровськ : РВВ ДНУ. 2010.76 с.
7. Блінов О. Бойова психічна травма : монографія. Київ, 2019. 700 с.
8. Закалик Г. М., Терлецька Ю. М. Патопсихологія: понятійно-термінологічний словник: навчальний посібник. – Львів : Вид-во Львівська політехніка, 2016. 156 с.
9. Клінічна психодіагностика : Практикум / Редактор-упорядник проф. М. В. Миколайський. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2006. 228 с.
10. Мартинюк І. А. Патопсихологія : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 208 с.
11. Морозов С. М., Бондар В. В. Клінічна психологія: навч. посіб. Київ : ІПО КУ ім. Тараса Шевченка, 2001. Ч. 1: Психологія лікувальних впливів. Феномен плацебо. 114 с.
12. Особливості надання психологічної допомоги військовослужбовцям, ветеранам та членам їхніх сімей цивільними психологами / Кокун О. М. та ін. Київ : ЦУЛ, 2023. 176 с.
13. Охорона ментального здоров'я та медико-психологічна реабілітація військовослужбовців в умовах гібридної війни : монографія / Цимбалюк В. І. та ін. Київ, 2021. 256 с.
14. Психологічна реабілітація військових та їхніх близьких : посібник. Київ, 2023. 175 с.
15. Сабліна Н. Психологічна допомога та робота психолога з військовими та їх родинами у дні війни : монографія. Київ, 2023.
16. Станчишин В. Емоційні гойдалки війни. Роздуми психотерапевта про війну. Київ : Віхола, 2022.
17. Ягупов В. Військова психологія: методологія, теорія та практика : підручник. Київ, 2022. 515 с.

Додаткова :

1. Гінгер С. Психотерапія: 100 хибних уявлень або як зробити свій вибір / С. Гінгер. Львів : Каменяр, 2007.150 с.

2. Сергієнко Л. П. Практикум із психогенетики : навч. посібник. Тернопіль : Богдан, 2011. 360 с.
3. Чугунов В. В. Психопатологічна синдромологія: психотерапевтичні підходи : навч. посібник. Київ : Магнолія, 2006. 360 с.
4. Шебанова С. Г., Шебанова В. І. Клінічна психологія : навчально-методичний посібник. Херсон, 2009. 192 с.